

Fattigdom och välfärdsskyddsneten

Recenserad bok: Bedöma och åtgärda fattigdom. Om välfärdens skiljelinjer och samhällets yttersta skyddsnet.

Författare: Hans Swärd (Red.)

Förlag: Studentlitteratur (263 sidor), Lund, 2018. Förslag upplagan.

Boken *Bedöma och åtgärda fattigdom. Om välfärdens skiljelinjer och samhällets yttersta skyddsnet* är en antologi om välfärdfrågor och samhällets välfärdssystem. Bokens redaktör är Hans Swärd, professor i socialt arbete vid Lunds universitet. Totalt femton författare medverkar i denna välfärdsantologi med texter ur olika välfärdsperspektiv och ämnesbakgrunder. Texterna skapar tillsammans en gedigen bakgrund och ger ett klart helhetsintryck av boken.

Antologin är utomordentligt välskriven och strukturerad vilket gör det lätt för läsaren att följa med i beskrivningarna av välfärdens skiljelinjer, debattlinjerna och händelserna.

Antologin består av totalt sexton kapitel: 1) ”Att bekämpa fattigdom med lagar för fattiga – om villkor och gränser”, 2) ”Fattigdomens och fattigvårdens idéhistoria – från medeltiden till sekelskiftet 1900”, 3) ”Tiggargossen, prinsen och socialförvaltningen – en gammal historia”, 4) ”Universella eller selektiva insatser mot fattigdom. Finns det en rätt väg?”, 5) ”Socialförsäkring – ett alternativ till fattigvård växer fram”, 6) ”De fattigas vård i 1910-talets Sverige”, 7) ”1918 års fattigvårdslag – mellan social kontroll och sociala rättigheter”, 8) ”Vem var fattig och varför? Svensk fattigvårdspolitik i ett historiskt perspektiv”, 9) ”Fattigdomens förbannelse”, 10)

”Den samhällsfarliga fattigdomen och mellankrigstidens lösdrivarlag”, 11) ”Att uppfostra fattiga barn – tankar om svensk kriminalpolitik i 1900-talets början”, 12) ”De uppstudsiga kvinnor på Stora fattighuset”, 13) ”Fattigauktionernas reella och symboliska betydelse”, 14) ”Sockengång, utsatthet och motstånd”, 15) ”Från fattigvårdskvinnor till moderna socialarbetare”, 16) ”Är det skamligt att vara fattig?”. Femton av kapitlen är bearbetade efter att ha tidigare varit publicerade i boken *Villkorandets politik. Fattigdomens premisser och samhällets åtgärder – då och nu* (2008). Kapitel två är nyskrivet.

I förordet skriver Hans Swärd att fattigdomen i de rika länderna kan bland annat ses utifrån arbetslösheten. Men fattigdom är också ett socialt problem som förutom arbetslöshet handlar om ”bostadsnöd, hemlöshet, segregation, kriminalitet, missbruk och hälsa” (s.9). Det finns flera spännande rubriker och innehåll i den här antologin. Bokens innehållsförteckning bjuder in läsaren till flera intressanta områden och perspektiv. Varje kapitel avslutas med en kort sammanfattning och referenser för vidare läsning för den som är intresserad av att läsa vidare inom området vilket är bra.

Bokens redaktör konstaterar att samhällsdebatten under senare år

framför allt fokuserat på rörlighet och klyftor. Hans Swärd skriver följande i bokens förord:

”De senaste decennierna har fattigdomen rönt stor uppmärksamhet i samhällsdebatten i Sverige och andra europeiska länder. Det är framför allt två förhållanden som ligger bakom. För det första handlar det om den ökade rörligheten. Gränser har öppnats inom Europa. Flyktmigrationen med människor som flyr för att rädda sina liv och hoppas på ett bättre liv i något land inom Europeiska unionen har ställt de rika länderna inför utmaningar. Både diskussionen om de fattiga EU-medborgarna och flyktmigranterna har lett till frågan om vem som har rätt att få skydd och slippa fattigdomens förbannelse. För det andra handlar diskussionen om fattigdom i Europa som ökade klyftor i befolkningen” (s.9f).

Antologins tillkomst 2018 sker hundra år efter att vi fick den första fattigvårdslagen i Sverige. Genom att läsa antologin får läsaren en historisk genomgång av samhällsdebatten, välfärdspolitikens utveckling och olika perspektiv. I boken beskrivs också socialpolitiska klassiker såsom välfärdsforskaren Richard Titmuss. Utgångspunkten för presentationen i boken är händelserna vid sekelskiftet 1900.

För den som vill läsa mer om historia, socialpolitisk utveckling, generell socialpolitik och socialförsäkringar när det handlar om hur fattigdom kan förebyggas, är antologin mycket läsvärd och intressant. Särskild uppmärksammas dualism och boken beskriver såväl selektiva rättigheter som universella rättigheter. Boken *Bedöma och åtgärda fattigdom. Om välfärdens skilje-*

linjer och samhällets yttersta skyddsnät är en värdefull bok som väl kan användas som kursbok på Socionomprogrammet vid universiteten men också inom andra utbildningar och professioner. Den vänder sig även till förtroendevalda, yrkesverksamma och forskare som är intresserade av att blicka bakåt och framåt inom området. Det är viktigt att ha såväl kunskap som kännedom av historia och debatt inom socialpolitiken. Det här är en antologi som har en styrka genom att den har så pass många bidrag från sakkunniga forskare och författare inom flera vetenskapliga discipliner. En mycket välskriven och intressant bok om välfärd och skyddsnät för utsatta. Boken kan varmt rekommenderas för läsning då den också bjuder in till diskussioner och reflektioner om utsatthet, socialpolitik och förebyggande arbete.

Jörgen Lundälv

*Docent i socialt arbete vid Göteborgs universitet
och docent i trafikmedicin vid Umeå universitet.*

*Jorgen.Lundalv@socwork.gu.se
Jorgen.Lundalv@surgery.umu.se*